

Ազգ, 23.12.2003

Ի ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՃՇՄԱՐԻՏ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ

Պատմաբան Արմեն Այվազյանի դոկտորական ատենախոսության պաշտպանության տապալումը վրդովեցրել է մեր գիտական մտավորական շրջանակներին: Եվ արդարորեն: Շարունակվում են բողոքի հրապարակային ելույթները, որոնցից երկուսին տեղ ենք տալիս ստորև: Ավելացնենք, որ, ըստ ոչ պաշտոնական տեղեկությունների, ՀՀ բարձրագույն որակավորման հանձնաժողովի կազմից դուրս են եկել հայտնի պատմաբաններ Հրաչիկ Միմոնյանը եւ Վարդգես Միքայելյանը, որպես բողոքի արտահայտություն:

ՀՀ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ

ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՊՐՆ. Ա. ԹՈՂՈՒՆՅԱՆԻՆ

Սույնով Ձեզ տեղեկացնում ենք, որ ս. թ. դեկտեմբերի 9-ին ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտական աստիճաններ շնորհող խորհրդի նիստում տեղի ունեցավ Մատենադարանի ավագ գիտաշխատող, պատմական գիտությունների թեկնածու Արմեն Մարտինի Այվազյանի՝ դոկտորական ատենախոսության պաշտպանության կանխորոշված եւ կազմակերպված տապալումը:

«Հայոց եկեղեցին XVIII դարի հայ ազատագրական շարժման քառուղիներում» թեմայով գրված դոկտորական ատենախոսությունը հաստատված է Մաշտոցի անվան Մատենադարանում: Այն գրված է աղբյուրների մանրակրկիտ քննության հիման վրա: Նոր մոտեցում է ցուցաբերված հայոց եկեղեցու՝ հայ ազատագրական շարժումների գաղափարախոսական ու կազմակերպչական խնդիրներին մասնակցություն բերելու վերաբերյալ:

Ելնելով ուսումնասիրվող նյութի բարդությունից, հեղինակը դիմել է խնդիրների համալիր քննությանը, ճշտելով բազմաթիվ մինչ այժմ մութ մնացած պատմական իրողություններ: XVIII-XVIII դարերում տեղի ունեցած մի շարք կարեւոր իրադարձությունների վերլուծությունը զանազան թելերով շաղկապվում է աշխատության հիմնական առանցքում՝ XVII դարի առաջին քառասնամյակում ու հատկապես 1720-1730-ական թթ. հայոց եկեղեցու՝ ազատագրական շարժումների հետ փոխառնչություններում եւ փոխազդեցություններում:

Աշխատությունն ունի յուրօրինակ ու շահեկան շարադրանք եւ ոճ, որով պատմական բարդ նյութի ընթերցումն ու ընկալումը դառնում են դյուրամատչելի:

Ա. Այվազյանի աշխատությունն անցել է փորձաքննության բոլոր փուլերով, այն գրված է գիտական բարձր մակարդակով եւ Մաշտոցի անվ. Մատենադարանի

գիտխորհրդի համոզմամբ համապատասխանում է պատմական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան հայցելու պահանջներին: Մաշտոցի անվան Մատենադարանում վստահ են Ա. Այվազյանի կատարած աշխատանքի բարձր արժեք ունենալու մասին:

Սակայն ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում գործող՝ ԲՈՀՆԻ 004 մասնագիտական խորհրդի նիստում տեղի ունեցավ այն, ինչն արդեն հայտնի էր գրեթե բոլորին եւ սպասվում էր:

5 ժամից ավելի տեւած օրինակելի եւ փայլուն պաշտպանությունից հետո՝ 7 կողմ, 8 դեմ եւ 3 (!) անվավեր քվեներով Ա. Այվազյանի ատենախոսությունը տապալվեց:

Ակնհայտ էր պաշտպանության բուն ընթացքը վարողների բացահայտ եւ անթաքույց անբարյացակամությունն ատենախոսի նկատմամբ.

ա) մասնագիտացված խորհրդի նախագահ ակադ. Վ. Բարխուդարյանը պարբերաբար անտեղի դիտողություններով փորձում էր շփոթեցնել ատենախոսին:

բ) Վ. Բարխուդարյանը ձայնի իրավունք այդպես էլ չտվեց մասնագիտացված խորհրդի անդամ, Մատենադարանի գիտական խորհրդի նախագահ, փոխտնօրեն, պատմական գիտությունների դոկտոր Վարդան Գրիգորյանին, որը XVIII դարի ճանաչված մասնագետներից է:

գ) Մասնագիտական խորհրդի գիտքարտուղարի պատասխանատու պաշտոնին անհարիր՝ ագրեսիվ վարքագիծ դրսևորեց Կարեն Խաչատրյանը: Ի դեպ, նրա ընդգրկումը հաշվիչ հանձնաժողովի կազմի մեջ կասկածներ է հարուցում նաեւ քվեարկությունից հետո հրապարակված արդյունքների, մասնավորապես 3 անվավեր քվեների աննախադեպ փաստի վերաբերյալ:

դ) Ա. Այվազյանի պաշտպանական ելույթները սկզբունքային էին եւ հանգամանալից. պատահական չէ, որ նրա բերած փաստերին եւ փաստարկներին որեւէ հակադարձություն չեղավ:

Բնականաբար, հարց է առաջանում, թե ի՞նչն էր պատճառը Ա. Այվազյանի ատենախոսության նկատմամբ այսօրինակ արտառոց վերաբերմունքի: Բանն այն է, որ 1998 թ. Ա. Այվազյանը հրապարակեց «Հայաստանի պատմության լուսաբանումն ամերիկյան պատմագրության մեջ: Քննական տեսություն» աշխատությունը, որի մեջ արդարացիորեն քննադատության էր ենթարկել մի շարք ամերիկյան հայագետների, որոնք ձգտելով հաճոյանալ թուրքական պատմագրությանը, հետեւողականորեն աղավաղում եւ ֆալսիֆիկացիայի են ենթարկում հայոց պատմության բազմաթիվ հիմնախնդիրներ: Փաստորեն, Ա. Այվազյանից վրեժ է լուծվում նրա հայրենասիրական, սկզբունքային դիրքավորման համար:

Մաշտոցի անվան Մատենադարանի գիտխորհուրդը խորապես վրդովված է Ա. Այվազյանի գիտական բարձր արժանիքներով աչքի ընկնող դոկտորական ատենախոսության տապալման փաստով:

Ըստ այդմ՝ խնդրում ենք Ձեզ չեղյալ հայտարարել պատմության ինստիտուտում գործող մասնագիտացված խորհրդի ս. թ. դեկտեմբերի 9-ի նիստը, վերանայել նրա որոշումը, ինչպես նաև կազմակերպել Ա. Այվազյանի ատենախոսության պաշտպանությունն այլ ձևով:

Հարգանքներով

Տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս՝ ՄԵՆ Ս. ԱՐԵՎԾԱՏՅԱՆ
Մատենադարանի գիտական խորհրդի նախագահ ՎԱՐԴԱՆ Ռ. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

Օրերս հայաստանյան լրատվամիջոցներում տեղ գտած հրապարակումներից տեղեկացանք, որ երիտասարդ գիտնական Արմեն Այվազյանի դոկտորական ատենախոսությունը մերժել է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտական աստիճաններ շնորհող խորհուրդը:

Արմեն Այվազյան անունը հայտնի է մեզ մի շարք ուշագրավ եւ, ըստ մեզ, պատմական արժեք ներկայացնող մենագրություններից:

Չժանրանալով այդ աշխատությունների բովանդակության վրա, նշենք, որ Արմենը գրագետ, հարուստ եւ միաժամանակ մատչելի լեզվով մեզ՝ հայ մտավորականներին հաղորդում է արժեքավոր ինֆորմացիա մինչ այժմ չվերծանված պատմական իրողությունների վերաբերյալ:

Պատկառելի գիտնականների հնչեցրած ահազանգին գումարում ենք մեր ցավն ու ավստասանքն առ այն, որ գիտխորհրդի նիստի «արարը» հիշեցնում է անցյալ դարի 30-ականների խորհրդային ինկվիզիցիայի ժամանակները, երբ գիտական մտքի առաջընթացը տապալվում էր չգիտես ինչից բխող արհեստածին ու սարքովի պատճառաբանություններով:

Չենք ուզում հավատալ, որ պրոթուրքական լիսեռի ատամնանիվները յուզվում են գիտակցաբար: Բայց առնվազն տարակուսելի է, որ հրապարակային մեղավորներից եւ ոչ մեկը չի ուզում մեզ համոզել, որ, գիտեք, սիրելիներ, այդ մեկնաբանությունները թյուրընկալման հետեւանք են եւ հիմնադուրկ, մենք էլ (իրենք) մեր կողմից ապացուցում ենք, որ ահա այս եւ այս կետերով Արմեն Այվազյանի ատենախոսությունը չի հաղթահարում դոկտորականի շեմը:

Ինչպե՞ս չէ, իրենք էլ գիտեն, որ հաղթահարում է, դեռ մի բան էլ ավելի:

Ակամա մարդու մեջ սողոսկում է մի հարց՝ այս ո՞ւմ է վստահված մեր պատմագրությունը:

Լավ, ընդունենք, թե ելակետը եղել է, մեղմ ասած, գիտական խղճի բացակայությունը, բայց ի՞նչ անուն կարելի է տալ այն ամբիոնականներին, որոնք առանց կարդալու ատենախոսությունը, նույնպես դեմ են քվեարկել եւ ապահովել բացասական կարծիքի մեծամասնությունը:

Արմեն Այվազյանի փայլուն մասնագիտական ապագային չենք կասկածում, բայց այլևս խորը կասկածներ ունենք, թե մեր պատմագիտության իշխանավորների գործունեության հիմքում սրտացավությունն է հայոց բազմաչարչար պատմության խնդիրների եւ դրանց շուրջ մասնագիտական անաչառ վերաբերմունք դրսևորող անհատների նկատմամբ:

Ցավոք ավելորդ չենք համարում նաեւ հիշեցնել, թե ներկայիս աշխարհաքաղաքական իրողությունները մեզանից ինչ մաքսիմալ համախմբվածություն են պահանջում:

Եթե սա մոռանանք, ազգային ինքնագիտակցության մերժման հաշվին կուտակած ցանկացած կապիտալ անիմաստ կդառնա:

**ՍՈՍ ՍԱՐԳՍՅԱՆ
ԶՈՐԻ ԲԱԼԱՅԱՆ
ՊԵՐՃ ԶԵՅԹՈՒՆՅԱՆ
ԼԵՎՈՆ ԱՆԱՆՅԱՆ**